Yerel yönetimlerin yeti kaybı

BETÜL DUMAN BAY - İKBAL POLAT

Amartya Sen (2000) tarafından geliştirilen yeti yaklaşımı iki temel kavrama dayanmaktadır; işlevsellikler ve yetiler. Bu yeti yaklaşımının oldukça bireyci temelde yükseldiği eleştirisini yönelten Peter Evans (2002) "kolektif yetiler" kavramını gündeme getirmiş ve bunu kolektif eylemle ilişkilendirmiştir. Bu kapsamda kolektif yetiler özellikle büyüklüğü ve ölçeğinden bağımsız olarak ortak amaçları gerçekleştirmek üzere bir araya gelmiş dernekler, kooperatifler, sendikalar gibi toplulukların değerli buldukları, mutlu, saygın, dayanışmacı ve birlikte bir hayat sürdürmeleri için gerekli yapılara, yetilere ve onların faillik kapasitesine odaklanmaktadır. Yeti yaklaşımını kullanan akademisyenlerde Anthony Giddens'ın yapılaşma kuramı önemli yer tutmakta, Giddens 'kabiliyet' kavramını da kullanmaktadır: "Eylem, bireyin önceden var olan durumdan 'bir fark yaratma' kabiliyetine bağlıdır. ... Bir fail, 'fark yaratma', yetilerini kaybederse, yani bir tür güç kullanma yeteneğini, bu eylem olmaktan çıkar." (Giddens, 1984:14). Yapı failleri yapabilir kılan bir faktör ya da önkoşul olmakla birlikte aynı zamanda failliği sınırlandıran da bir faktördür. Yetilerin geliştirilmesi ekonomik kaynaklara veya politik güce erişim imkânı veren, katılımcı, müzakereci, etkileşime ve denetlemeye açık, şeffaf süreç ve yönetimlerde olanaklı olacaktır. Bu çalışma "yerel yönetimlerin ve kolektivitelerin yeti kaybı" içinde olduğu ve yeti kaybının kökeninde otoriter-merkeziyetçi ve giderek şahsileşmiş-istisnai yönetim anlayışı olduğu ve bunun sadece yerel yönetimlerin kabiliyetlerini değil, aynı zamanda toplulukların da kabiliyetlerini törpülediği iddiasındadır.

Bu kavramsal çerçevede 1980 sonrası merkezi yönetim yerel yönetim ilişkileri ve merkezileşme/yeti kaybı politika ve kurumsallık boyutu ile sınırlı olarak ve kentsel dönüşüm politikası üzerinden tartışılacak, mali boyut dışarıda bırakılacaktır. Yeti kaybına yol açan en temel süreç otoriter ve aşırı merkeziyetçi yönetim, kurumsal mimarisi ve mevzuat düzenlemeleri olarak değerlendirilmektedir. Bu kayıp merkezi-yerel yönetim ilişkileri bağlamında yerel yönetimler aleyhine bir sonuç yaratmakla kalmamış, cari büyükşehir modelinde büyükşehirler ve ilçe belediyeleri arasında da geçerli hale gelmiştir, öyle ki örneğin Beşiktaş veya Üsküdar meydanı düzenlemeleri ilçe belediyesi tarafından değil İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilip açılışı yapılmaktadır.

Son yıllarda yapılan uluslararası çalışmalarda altyapı, ulaşım, sosyal hizmetler, eğitim gibi birçok politika alanında federal yönetimler veya bölge yönetim modelleri içerisinde de merkeziyetçiliğin giderek arttığına dair tespitler yer almaktadır (Bkz. Breach ve Bridgett, 2022). Bu itibarla 1980'le

CamScanner ile tarandı

başlayan ve 2000'li yılların başlarında coşkuyla devam eden yerelleşme rüzgârı küresel düzlemin uygulama evreninde de tersine çevrilmiş görünmektedir. Diğer yandan uluslararası anlaşmalar ise yerel yönetimlerin görevlerini/yetkilerini genişleten ve yapabilirliklerini ve kurumsal kapasitelerini güçlendirmeyi hedefleyen bir çerçeve sunmaktadır. Paris Anlaşması ve Sendai Afet Riski Azaltma Çerçevesi örneğin yerel yönetimlerin iklim uyumu ve afet risklerini azaltma hedefine; Yerel Gündem 21 ise sürdürülebilir yerel kalkınma ve bilhassa sürdürülebilir kentleşme hedefinin odağına yerel yönetimleri yerleştirmektedir. Bu kapsamda şizofrenik bir politika düzleminin küreselden ulusala kendisini gösterdiğini de not etmek gerekir.

Türkiye'de desantralizasyonun devletin inşa süreci ve etnik bölünme ve bu etnik nüfusun belli bir coğrafyada yaşıyor olmasından kaynaklı özerklik talepleri ve endişelerinin belirlediği belli sınırları olduğu muhakkaktır. Bu durum desantralizasyon imkânının tarihsel sınırını oluştururken ve anayasa 127. maddede idari vesayetle birlikte bu sınır yerini alırken, zaman içerisinde güç dağılımında değişim yaşandı. Zaman zaman yerel yönetimler yönüne dönen ibrenin merkez yönlü değişiminde rejim değişikliği ve rejimin ideolojisi, şahsileşmiş yönetim/parti yönetimi ve yerel seçim sonuçları etkili oldu.

Yeti kaybının kökeninde yer alan mevcut mevzuat düzenlemeleri de yürütmenin merkezileşmesi sürecine uygun şekilde yeniden tanzim edildi. Başlangıcından itibaren büyükşehir/ilçe ve il belediyelerinin hizmet alanları içinde merkezi kurumların sahip olduğu yetki alanları çıkarılacak olsa, oldukça sınırlı bir alanda hareket ettikleri görülebilecektir. Bir şehrin sınırları içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan TOKİ'ye, Özelleştirme İdaresi'nden Turizm ve Kültür Bakanlığı'na birçok merkezi kurum alan ilanından başlayarak, kamulaştırma, proje-etüd ve planlamaya kadar oldukça geniş yetkilere sahiptir. Bu durum yeni değildir. Ancak merkezi kurumların yetki alanlarının genişletilmesi (örneğin TOKİ) yönündeki mevzuat düzenlemeleri yanı sıra özellikle son on yılda geliştirilen büyük ölçekli projeler ve yeni bölgesel ölçekte kurumlar (kalkınma ajansları) oluşturmak suretiyle yerel yönetimlerin yetkilerinin sistematik şekilde tırpanlandığı görülmektedir.

Son dönemde ise olağanüstü hal yetkisinin geniş kullanımı ile kayyım atamaları, seçim bölgelerinin değiştirilmesi ve bu amaçla idari sınırların yeniden düzenlenmesi ve diğer yönetimsel değişiklikler (bir büyükşehir kurumu olan UKOME'nin yapısında merkezi yönetim temsilcilerinin sayısının arttırılması) ve nihayet anayasa hükümlerinin askıya alınması yeti kaybına yol açan değişimin araçları olarak öne çıktı.

OTORİTER POPÜLİST VE DESANTRALİZE YÖNETİMİN BİLEŞİMİ (1980-2000)

1980 darbesi sonrası gelişen dönemin en belirleyici niteliği otoriter bir popülizmin belli düzeyde desantralizasyon ile birlikte benimsenmesidir.

1980 darbesi ile askeri yönetimden devralarak kalkınmacılıktan muhafazakârlık ve liberalizmin eklemlendiği neoliberalizme değişen rejimin dayandığı otoriterliğin temelinde yürütme erkinin merkezileşmesi ve TBMM'nin *bypass* edilerek denetim fonksiyonlarının tırpanlanması yer almaktadır. Bu kapsamda kullanılan en etkili araç Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) oldu ve KHK'lar ile Kemalist bürokrasinin tasfiye edileceği yeni merkezi yönetim kurumları ve TBMM denetimi dışında yeni fonlar kuruldu. 1980 darbesinin sağladığı siyasal iklimde, sivillik ve milli iradeci söylemin popülizminden yararlanan Özal liderliği aynı zamanda göçün kentler arası ve büyük kentlere yöneldiği ve sermaye birikiminin yeni yatırım alanları olarak kentlere göz diktiği bu evrede "toplu konut" üretimini ve bilhassa dar gelirliler için konut üretimini siyasetinin merkezine taşıyacaktı. Bu kapsamda 1984'te Genel İdare dışında Toplu Konut Fonu ve Toplu Konut ve Kamu İdaresi Ortaklığı'nı kurması ve buralara kendi prenslerini ataması önemli adımları oldu. Yerel yönetimlerin dışarıda bırakıldığı bu düzenlemenin akabinde 1984'te yapılan yerel seçimlerde ezici bir galibiyet elde edilmesi yeni bir kurumsal peyzaj oluşturma fırsatı doğurdu; metropol alanlar için anakent ve ilçe belediyelerinden oluşan büyükşehir yönetim modeli (3030 sayılı Kanun) getirildi, takip eden 1985 yılında imar planlama yetkileri yerel yöne-

CamScanner ile tarandı

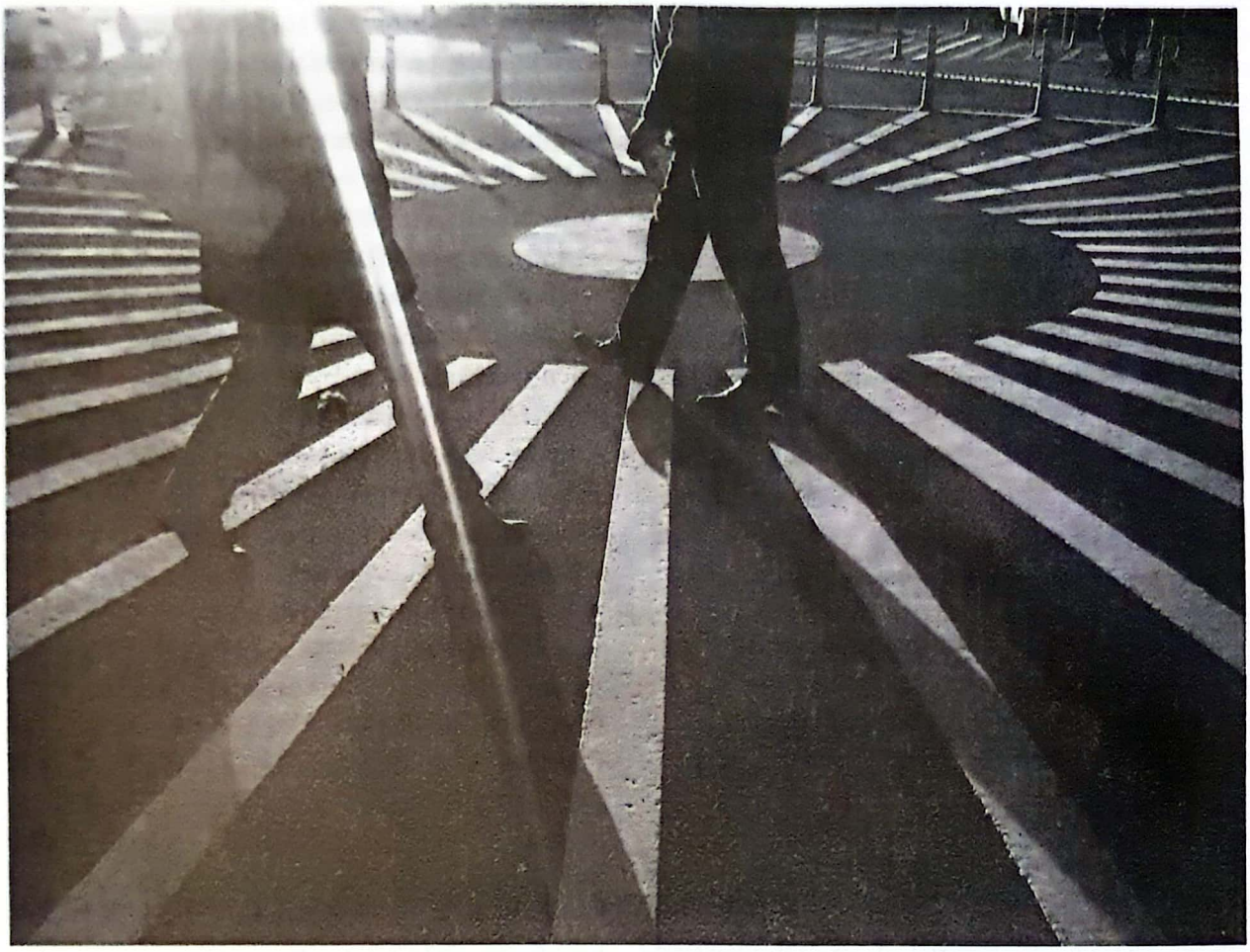

HÜSEYİN TÜRK

timlere devredilirken, 16 il belediyesi de büyükşehir statüsüne yükseltildi. Ayrıca merkezi yönetimden belediyelere aktarılan vergi gelirlerinin payı artırılarak, emlak vergisi belediyelere devredildi. Özal'ın kişisel liderliği önemli olmakla birlikte parti siyasetinin ve popülizmin önemini koruduğu bu evrede çağdaşlaşma, piyasa entegrasyonu ve sınıfsal hareketlilik talebi ülke sathında standart bir hizmeti ve merkezileşmeyi olduğu kadar yerelleşmeyi de getirdi. Elbette Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı'nın Türkiye tarafından kabul edilmesi yönünde uluslararası baskının da bu gelişmede etkili olduğu söylenebilecektir.[1] Bu dönemde ortaya konulan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özerklik Şartına paralel şekilde yerel yönetimleri hem hizmet sunumu ve bölgesel kalkınma hem de demokrasinin temel birimi kabul ederek merkezi ve yerel yönetimler arasında yeni bir göre-yetki paylaşımı yapmayı önermekteydi.[2]

1 Türkiye Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı Bakanlar Kurulu'nun 20.9.1988 gün ve 88/13296 sayılı Kararı ile, bazı maddelerine çekince koyarak kabul etmiş; 8.5.1991 gün ve 3723 sayılı Kanun'la ve aynı çekincelerle onaylamış; üzerine çekince konulan şekli ile Bakanlar Kurulu'nun 6.8.1992 gün ve 92/3398 sayılı Kararı ile 3 Ekim 1992 gün ve 21364 sayılı *Resmi Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın temel yaklaşımı özerk, güçlü, katılımcı ve demokratik yerel yönetimlerdir (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Sekizinci-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani-Yerel-Yonetimler-OIK-Raporu.pdf)

2 "Mahalli idareler, kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getirdikten sonra, kanunların yasaklamadığı veya başka idarelere vermediği yerel nitelikli kamu görevlerinin yerine getirilmesinde yetkili kılınacaktır. Hizmet bütünlüğü, hizmet alanları ve teknolojik nedenlerle merkezi idarece yürütülmesi gereken hizmetlerin, yetki genişliği esasına göre, taşra teşkilatları tarafından yürütülmesi sağlanacaktır." "Hizmet üretiminde etkinliğin artırılması ve kaynakların akılcı kullanımı amacıyla kamu hizmetlerinin yerinden karşılanması ilkesi çerçevesinde, demokratik yapılanma ve bölgesel kalkınmanın temel taşları olan mahalli idareler yeni bir yapı ve çalışma düzenine kavuşturularak güçlendirilecektir. Bu çerçevede, mahalli idarelerin teşkilat yapısı yerinden yönetim anlayışına ağırlık verilerek yeniden düzenlenecektir. Merkezi ve mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımına ilişkin düzenleme çalışmaları başlatılacaktır. Halkın ortak yerel ihtiyaçlarını

CamScanner ile tarandı

Uluslararası konjonktürün yerelleşme yönünde sunduğu fırsata rağmen iç siyasetteki gelişmeler de hukuken olmasa da fiilen merkezileşme yönünde yönetimin hareketini getirdi. 1989 yılında yerel seçimlerin büyükşehirlerde ve belediyelerde muhalefetin galibiyeti ile sonuçlanması neticesinde fiilen yerel yönetimlerin gelir kaynakları kısıtlandı ve yetkileri daraltıldı. 1994 yılında İstanbul büyükşehir yönetiminin Refah Partili Tayyip Erdoğan tarafından kazanılması ve bunu takip eden ekonomik ve siyasi krizin yaşandığı şartlar da mevzuat değişikliği yapılmasa da fiilen merkezileşmeyi besledi.

2000-2007 NEOLİBERALİZM, DEMOKRATİKLEŞME VE POPÜLİZM

2002'de AK Parti'nin iktidara gelişi ve 2004 yerel seçimlerinde belediyeleri kazanması yeni bir dönemin başlangıcı oldu. AK Parti'nin desantralizasyon yönlü hareketinde partinin bürokratik ve askeri vesayetle mücadelesi ve neoliberalizmin daha geniş bir zemin kazanması ve bu yolla kendisine ulusal ve uluslararası meşruiyet devşirme ihtiyacı belirleyici idi. Bu kapsamda iki çıpa öne çıktı: Birincisi AB'ye üyelik perspektifi ve uyum yasaları, ikincisi ise IMF çıpası.

Bu çıpalara demirlemiş ve liberal-muhafazakâr entelektüel ittifakının desteğinde şekillenen nispeten bu utangaç evrede, AK Parti'nin desantralizasyon yönündeki ilk girişimi Kamu Yönetimi Reformu oldu. Ancak dönemin Cumhurbaşkanı'nca anayasaya aykırılık nedeniyle onaylanmadığı için kapsamlı bir reform paketi yerine cari yasalarda değişikliklere gidilerek yeni bir kurumsal peyzajın altyapısı oluşturuldu.

AK Parti'nin neoliberal yeni döneminin popülist karakterini de biçimlendiren temel değişim inşaat sektörünü öncelemesi ve 2008 krizini takiben ekonominin lokomotifi haline getirmesi oldu (Balaban, 2011). Bu amaçla konut politikasının değişimi ve Toplu Konut İdaresi'nin (TOKİ) sosyal konut üretimine hız kazandırması konut politikası itibari ile merkezileşmeyi sağlarken, 5 Mayıs 2004 tarihli 5162 sayılı Kanun ile 2985 sayılı Kanun'a eklenen bazı hükümler ile TOKİ, gecekondu alanlarının tasfiyesinde ve kentsel dönüşüm uygulamalarında, bu alanlarda kamulaştırma, arazi özelleştirme, imar planı yapma ve dönüşüm projeleri uygulama gibi olağanüstü yetkilerle donatılarak gücün merkezileştiği önemli bir kurum haline getirildi (Balaban, 2011: 24). 2007 yılında ise Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın gecekondu alanlarındaki tüm yetkileri TOKİ'ye devredildi.[3] Bir yandan TOKİ'nin dönüşüm ile ilgili yetkileri gecekondu alanlarında genişletilirken, aynı dönemde Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci ile ilgili genel siyasi konjonktüre uygun olarak, kentsel dönüşüme ilişkin yetkiler 2005 yılında belediyelere aktarıldı. Buna göre, belediyelerin yetkileri "eskiyen kent kısımları" ya da "kentin tarihî ve kültürel dokusu" çerçevesinde "kentsel yenileme alanları"nın belirlenmesi ve buralardaki uygulamaların yürütülmesi idi.

2005 yılında 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere idari ve mali özerklik sağlayan düzenleme Anayasa Mahkemesi'nce 2. ve 127. madde ihlal olarak görülüp iptal edildi. Ancak buna rağmen yeni yasa ile yerel yönetimlere 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda olmayan yeni yetkiler verilerek desantralizasyon yönünde gelişme sağlandı.[4]

karşılayan, mahalli idarelerce yürütülmesiyle etkinlik, hız ve verimlilik kazanan kamu görevlerinin mahalli idareler tarafından yürütülmesi sağlanacaktır. Bu amaçla turizm, çevre, kültür, spor, köy hizmetleri ve sosyal hizmetlerden başlayıp plan dönemi boyunca diğer sektörlere de yaygınlaştırılacak şekilde merkezi yönetim tarafından sağlanmakta olan bazı hizmetler il özel idarelerinden başlanmak üzere mahalli idarelerin yetki ve sorumluluğuna bırakılacaktır."

3 5609 sayılı Kanun ile 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda değişiklik yapıldı.

4 1580 sayılı Kanun'dan farklı olarak belediyelerin, asli görevlerinin yanında, okul öncesi eğitim kurumları açabileceği; devlete ait her derecedeki okul binalarını yapabileceği veya bunların bakım ve onarımları ile her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyacını karşılayabileceği; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabileceği ve işletebileceği; özürlü, yaşlı ve düşkünlerin kolayca hizmet almasını kolaylaştıran tedbirler alabilmesine imkân tanınmıştır. Zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere iki kısımda düzenlenmiştir. İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma konularında hizmet vermeleri zorunlu tutulmuştur (5393 SK. md 14). Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili

CamScanner ile tarandı

Belediyelerin sınırlarının düzenlenmesi, mahalle kurulması, birleştirilmesi ve kaldırılması, belde adının değiştirilmesi, diğer belediyelerle iş birliği yapılması, yer adlarının verilmesi gibi işlerde ise vesayet devam etti. Diğer yandan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Yasa'sında yapılan değişiklikle Valinin artık il genel meclisinin başkanı olmaması, il genel meclisinin kendi üyeleri arasından meclis başkanını seçmesi ve yeni görevleri de üstlenmesi sağlandı.[5] İl Özel İdareleri 2012 yılına kadar geniş yetkiler kullanırken, bu tarihten itibaren getirilen 6360 sayılı yasa ile yetkilerini kaybedecekti.

2004 yılında 3030 sayılı Kanun, yapılan değişikliklerle 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na dönüştü ve bu Kanun'la büyükşehir belediye yönetimleri için üst ölçek (1/25.000) plan yapma yetkisi tanındı, ayrıca ulaşım ve toplu taşıma hizmetleri gibi belediye hizmet sunum alanı genişletildi. Bu Kanun'un 7. maddesi çerçevesinde büyükşehirler, ilçe belediyelerine 5393 sayılı Kanun ile verilen görevleri de üstlenebilir hale geldi. Bu, metropol alanlar için getirilen büyükşehir modelinde ilçe belediyelerin yeti kaybının başlangıcı oldu.

İki kademeli yapıya dayanan büyükşehir belediye modeli, iki farklı yerel iktidar alanı oluşmasına sebep oldu. Yetki karmaşası ile başlayan süreç çatışma, baskı altında tutma, alt yönetimin iş yapmasını engelleme, zorlaştırma ya da tersinden hizmetlerin üst ölçeklerden beklenerek yerel kapasitede atıllaşma üretmeye başladı. Arıkboğa'nın (2017) kontrolör raporlarına dayanarak oluşturduğu çalışmada yetki kaybına sebep olan bu durumlar açıkça gözler önüne serilmektedir.

her türlü tesisi açabilir ve işletebilir, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir demek suretiyle belediyelerin isteğine bırakılmıştır (5393 SK. md 14).

5 5302 sayılı Kanun'la İl Özel İdareleri'ne oldukça önemli görevler verilmiştir. Buna göre İl Özel İdareleri; Eğitim, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir.

2006[6] yılında AB'ye uyum sürecinde ekonomik büyüme, rekabet gibi kavramlara odaklanan neoliberal geçişle yerel ekonomik gelişmeyi sağlamanın vasıtaları olarak kurulan Kalkınma Ajansları çok aktörlü bir yönetişim modeli geliştirmeyi hedeflemiş olsa da merkezi yönetimin ve atamaların yanında yerel aktörlerden daha çok iş dünyasının etkili olduğu yönetim yapısı ile metropol ve il belediyelerinin yetki alanlarını fiilen kısıtlayan kurumlar olarak işlev görmeye başladı (Kayasü ve Pınarcıoğlu, 2003).

2007 yılının sonu cumhurbaşkanını halkın seçmesi yönündeki anayasal değişiklikle tamamlanmış ve bu değişim 1980 anayasasında zaten rejimin muhafızı olarak konumlandırılmış ve bu nedenle geniş yetkileri haiz cumhurbaşkanının yetki alanının daha da genişlemesine, yürütmede çift başlılığın ve çatışmaların doğmasına, aynı zamanda merkezileşme yönünde bir yeniden yapılandırmaya da fırsat sunacaktı.

OTORİTERLEŞME, MERKEZİLEŞME VE NEOLİBERALİZMİN GERİ ÇEKİLMESİ (2008-2015)

2008 ekonomik krizi ve 2009'da Kürt meselesinin çözümü için başlatılan "demokratik açılımın" olumsuz sonuçları ile karşılaşma, özellikle 2011 seçimlerinden sonra ise meşruiyet sorununu çözmesiyle birlikte AK Parti'nin neoliberalizmden yönünü kısmen devletçiliğe çevirdiği ve 2012 yılındaki anayasa değişiklikleri ile iktidardaki gücünü sağlamlaştırma ve diğer kuvvetler üzerindeki etkisini de artırmaya yöneldiği ifade edilebilecektir. 2013 yılı Gezi Parkı protestoları, Kürt siyasal hareketindeki gelişmeler ve paralel yapılanmanın müdahaleleri ile iktidar gücünün çeşitli meydan okumalarla sınandığını söylemek yanlış olmayacaktır: Bu dönem iktidar gücünü elde tutmanın has daireye yönelmekle ve daha otoriter ve merkeziyetçi bir erk kullanımı ile olanaklı olacağının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu kapsamda inşa etmeye başladığı yeni ittifaklar ve bu amaçla gerekli servet ve mülkiyet transferinin de devlet aygıtının merkezileşmesine ihtiyaç duyduğu açıktır.

6 5449 sayılı "Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun."

CamScanner ile tarandı

Bu dönemde, Haziran 2014'le birlikte yeni mahkemelerin kurulması, Adalet Bakanlığı'nın daha etkin ve belirleyici hale getirilmesi gibi yargıda yapılan düzenlemeler neticesinde yürütmenin yargı üzerindeki gücünün arttırıldığı ve seçim bölgelerini yeniden düzenlemeye imkân sunan çeşitli yasa değişiklikleri vasıtasıyla rejim değişikliği yönünde çubuğun bükûldüğü ifade edilebilecektir.

Bu dönemi sert bir otoriterleşme ve merkezileşme dönemi olarak okumak olanaklıdır. 2003 sonrası desantralizasyon yönündeki politikalardan bir terse dönüşün ilk adımı 2011 yılında çıkarılan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 648 sayılı Kuruluş KHK'sında yapılan değişiklikler ile yaşandı. Bu KHK ile, merkezi yönetimin artık vesayet yetkileri ile sınırlı olmayacak şekilde sürece müdahil olmak istediği, 1985 yılından beri yerel yönetim birimlerinin görev ve yetkisi kapsamında değerlendirilen planlama ve kentsel dönüşüm faaliyetlerinde Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na görevler verilmesi ile belirginleşti. Bu yetkilendirme önemli bir merkezileşme adımı olarak öne çıktı.

Aynı dönemde getirilen 2012 tarihli 6360 sayılı Kanun ile İl Özel İdaresi, belediye ve köy yönetimleri kaldırılarak 14 yeni büyükşehir kuruldu ve bir sene sonra yapılacak yerel seçim çevrelerinin de bu vasıtayla yeniden ayarlanması sağlandı. Büyükşehir belediyelerinin hizmet alanları bütün şehir sınırlarına genişletilirken, büyükşehir yönetimleri hem ilçe belediyeleri aleyhine ve onları ikame edercesine güçlendirildi hem de büyükşehir olan illerde İl Özel İdareleri yerine getirilen Yatırımları İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları ile büyükşehirde verilen yetkiler kısmen geri alındı. Merkez-yerel arasındakine paralel şekilde iki yerel kademe arasında bir merkezileşme bu kanunla sağlandı. Belediye sayısının bu yasa ile 2950'den 1390'a azaltılması bu kapsamda okunabilir.[7] Her ne kadar 6360 sayılı Kanun bazı hizmetlerin ilçe belediyelerine devrine olanak sağlasa da bunun ancak politik fırsat olarak değerlendirilmek üzere konulmuş ihtiyari bir durum olduğu da hatırda tutulmalıdır.

2012'de getirilen önemli bir diğer yasal değişiklik ise 6306 sayılı Afet Riskli Alanların dönüştürülmesine yöneliktir. Bu yasa ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve TOKİ kentsel dönüşüm çalışmalarının merkezi aktörleri olurken, Bakanlık yetkilerinin TOKİ'ye devredilebileceği belirtilerek, TOKİ'nin siyasal destek de üreten, kentsel dönüşümün en etkili merkezi kurumu haline gelmesi sağlandı. Bu kapsamda büyükşehir yönetimleri, ilçe ve il belediyeleri ancak merkezi yönetimin izin vermesi ve devri halinde bu yetkiyi kullanabilir durumdadır. Ülkede yasa yapma biçimine atfedilecek bir ikirciklilik, belirsizlik, ihtiyarilik durumunun iktidardakilere geniş bir keyfilik alanı sunarken, olası seçimlerde iktidar değişimini de gözeten bir tedbirlilik hali olduğu da anlaşılmaktadır. 6306 Sayılı Yasa kapsamında afet riskli ilan edilen yerlere ve büyüklüklerine bakıldığında Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin kendi hizmet alanlarının önemli bir kısmında yetkili olmadıkları görülecektir.

6306 Sayılı Yasa kentsel dönüşümü medya dolayımıyla bir seferberlik haline sokarak (Madde 8) ve olağanüstü bazı yetkilerle uygulanmasını (Madde 9) öngörmektedir. Öyle ki, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun uygulaması dahi bu Kanun karşısında sınırlandırılmıştır. Olağanüstü haller ve zamanlarda kullanılabilecek acele kamulaştırma (Madde 6 - kamulaştırma itiraz ve süreçlerini erteleyen ve önleyen bir yetkidir) uygulamada TOKİ tarafından tüm projeler kapsamında kullanılan mutat bir yetki haline gelmiştir ve otoriter ve merkeziyetçi işleyişi pekiştirmiştir. 6306 sayılı Kanun hem Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na hem de TOKİ'ye gayet merkezi bir rol tanımlamış, 2023 yılında yürürlüğe giren 7471 sayılı Kanun'la ise Bakanlığın riskli yapı ve Hazine arazilerine ilişkin görev, hak ve yetkilerinin Kentsel Dönüşüm Başkanlığı'nca kullanılması yönünde değişiklikler yapılmıştır. Bakanlık, riskli alanlarda ve riskli alan belirlenmesine esas uygulamalarda, her tür ve ölçekteki

7 6360 Sayılı Kanun Sonrası Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı (Koç, 2019).

	Büyükşehir				
	Büyükşehir belediyesi	İlçe belediyesi	İl belediyesi	İlçe belediyesi	Belde belediyesi
Önce	16	143	65	749	1.977
Sonra	30	519	51	400	.397

CamScanner ile tarandı

plan ve projeleri (master plan, yönetim planları, imar planı, kentsel tasarım projeleri, imar uygulaması, uygulama projeleri vb.) ilgili mevzuatı çerçevesinde yapmak veya yaptırmak yetkisine sahiptir.

Bu dönemin en belirgin niteliği kentsel mekânın iktidarın sürdürülebilirliğinin temel vasıtası haline gelmesidir. Büyük ölçekli projeler esasen 1980 sonrası dönemde neoliberal kentleşme ve sermaye birikim sürecinin bir politika aracı olarak gündeme gelmiştir (Öktem 2006; Türkün vd. 2014). 1984-89 döneminde ağırlıklı olarak turizm ve emlak eksenli bu türden projeler hayata geçirilip, AVM, otel, konut gelişimlerine tanık olunurken, 2000 sonrası dönemde hektarlarca alanı kaplayan örneğin Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi (2010- 131 ha), Zeytinburnu Kentsel Dönüşüm Projesi, Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projesi ya da Haliç Kültür Vadisi, 3. Havalimanı (7,6 ha, 2010-2018), Marmaray (1998-2013, 13,5 kilometre), 3. Köprü gibi plan dışı büyük ölçekli projeler peş peşe ilan edilmiş ve uygulamaya geçirilmiştir. Planlama kademeleri dışında, doğrudan merkezi yönetim kurumlarının her ölçekte münhasıran yetkili olduğu bu büyük ölçekli projeler şehir ahalisinin ve yönetiminin söz-yetki-karar süreçlerinin dışında gelişen yetki ve yeti kaybı oluşturmakla kalmamakta, riskleri kamunun üstlendiği, rantın ve kârın sınırlı özel ellerde toplandığı yeni bir servet eşitsizlik katmanı oluşturmaktadır.

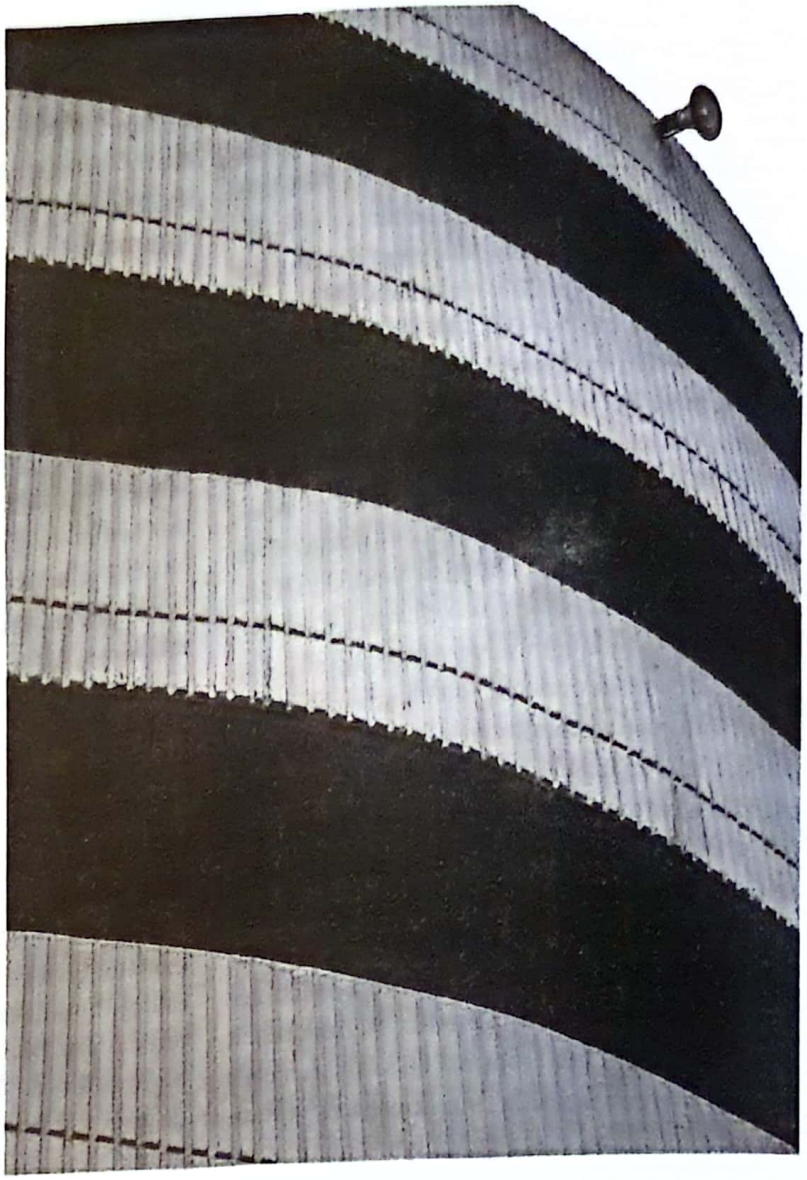

HÜSEYİN TÜRK

Bu projelerden birinin sürecine bakmak aydınlatıcı olabilir. Neoliberalleşmenin etkisiyle 1980'li yılların sonunda Haliç yıkımları ve liman fonksiyonunun işlevsiz kalması ve sanayilerin metropol çeperlerine taşınması ile ticari anlamda işlevini yitiren liman bölgesini kente yeniden kazandırmak için başlatılan ve rant üretmeyi hedefleyen, planda olmayan bir proje örneğidir Galataport (Karaköy ve Salı pazarı Kruvaziyer Yat Limanı Projesi). Karaköy-Tophane-Salı Pazarı çevresi 1993 yılında 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu Kararı ile "kentsel sit alanı" ilan edilmiş, yine Salı Pazarı Liman Sahası 1993 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsamına alınmış ve 1995 yılında İstanbul-Beyoğlu-Tophane-Salı Pazarı Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. Proje Alanı İBB tarafından hazırlanan 1/5000 ölçekli Beyoğlu İlçesi Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda plan sınırı dışında bırakılmıştır. 2005 yılında kıyı kanunu ve turizmi teşvik kanunu içinde, özelleştirme programı kapsamında

CamScanner ile tarandı

yer alan arazilerin imar planlarının Turizm Teşvik Kanunu'nda yapılan değişiklikle ÖİB'ce yapılması ve Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından onaylanması kararı yürürlüğe girmiştir. 2006 yılında davalarla inkıtaaya uğrayan sürecin 2012 yılındaki aşamasında ÖİB koruma amaçlı nazım ve uygulama imar planları hazırlanmış, Koruma Kurulu'nca onaylanmıştır. 2014 ve 2015 yıllarında ÇED süreci tamamlanırken, projeye karşı açılan davalar sürerken 2013 ve 2014 yılında yapılan ihaleler ile yüklenicileri belirlenmiş ve 2016 yılında yıkımlar başlamıştır. Galataport proje alanı 11,2 hektarlık, 1,2 kilometrelik sahil bandını kapsamakta ve kente dair turizm, kültür ve kruvaziyer yat limanı olma niteliği ile önemli değişimleri getirmektedir (Kara, 2022). Sözkonusu proje çok başlılığın, merkezileşmenin, emrivakiliğin ve yereli baypas etmenin mümeyyiz örneklerinden birini oluşturmaktadır.

AKP'nin otoriter merkeziyetçiliğinin diğer ayağını katılımı ve uzman bilgisini tümüyle dışarıda bırakması kurmaktadır. Birçok büyük ölçekli proje yer seçimi kararlarından planlamasına kadar uzman bilgisi dışında ve hatta rağmen geliştirildi. Diğer yandan kentsel dönüşüm projelerinin örneğin en belirgin vasfı yurttaşların projelerden genelde tebligatla bilgi sahibi olması, büyük oranda kapalı kapılar ardında enformel ilişki ağları içinde geliştirilip uygulanmasıdır. Merkezileşmiş ve katılımdan arındırılmış mekanizma aynı zamanda sürecin daha sınırlı bir kentsel ittifakın denetiminde ve çıkarları doğrultusunda gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Dönüşümün kısa vadeli ve azami kâr elde etmek isteyen piyasa aktörlerine böylece bırakılması ve süreçten doğrudan etkilenen mahalle sakinlerinin çoklukla dışarıda tutulması varolan asimetrik güç ilişkilerini daha da derinleştirmekte, bu süreçten en olumsuz etkilenenler ise son dönemde kente göç edenler ve dar gelirliler olmaktadır (Türkün, 2014).

ŞAHSİLEŞMİŞ, İSTİSNAİ YÖNETİM VE İSLÂMCI-MUHAFAZAKÂRLIK (2016'DAN GÜNÜMÜZE)

2016 darbe girişiminden sonra bir koalisyon haline gelen iktidarın İslâmcı muhafazakârlığının söylem ve politika çerçevesine bariz şekilde damga vurduğu, yönetimin ayırt edici niteliğinin ise olağanüstü hal ilanı ile başlayarak devamında istisna halinin uzatılmasına evrildiği ifade edilebilir. Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin etkinleştirilerek yürütme erkinin merkezileştirilmesi; kararnameler ile devlet kurumlarında ve yasalarda değişiklikler yapılması, kararnamelerin TBMM tarafından onaylanması gerekirken TBMM'nin baypas edilmesi, yargı denetiminin dışında olması ve anayasanın da askıya alınması istisna halinin çerçevesini çizmektedir. Bu olağanüstü hale uygun şekilde biçimlendirilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin kurumsallaşması ile şahsileşmiş ve istisnai yönetimin egemen olduğu yeni dönemin temellerinin atıldığı söylenebilecektir. Yetkilerin tek elde toplanarak partinin neredeyse işlevsiz kılındığı bu dönemde cumhurbaşkanlığına bağlı çeşitli kurullar vasıtasıyla bakanlıklara paralel bir yapılanma da oluşturuldu.

2016'dan itibaren elde edilen bu Olağanüstü Hal yetkisi dahilinde sonra 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 45 ve 57'nci maddelerine yeni hükümler eklendi. Bu düzenleme ile olağanüstü halin gerekli kıldığı konularla sınırlı olarak sadece terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılan veya tutuklanan ya da kamu hizmetinden yasaklanan veya başkanlık görevi veya meclis üyeliği sona erenlerin yerine meclis üyesi olma şartı aranmaksızın duruma göre başkan, başkan vekili ve meclis üyesi görevlendirilebilmektedir (Gürbüz, 2019). Bu düzenleme kapsamında tanınan yetkinin doğuda seçilmiş yerel yöneticilerin yerine Meclis içinden seçime izin verilmeden kayyım atanması yönünde kullanılması merkezileşmenin ve istisnai yönetimin en bariz uygulamalarından biri oldu.

2019 yerel seçimlerinde muhalefetin kazandığı başarı ve bilhassa İstanbul dahil büyükşehir yönetimlerinde meydana gelen değişim merkezileşmenin yeni araçlarının da geliştirilmesini beraberinde getirdi. Bu kapsamda bilhassa İstanbul özelinde yeni kentsel dönüşüm alanları ilan edilmesi, UKOME gibi belediye organlarında dahi yönetim yapısında değişiklik yapılarak yerel yönetim yetkilerinin kısıtlanması yeni araçlar arasında sayıla-

CamScanner ile tarandı

bilecektir. Yine kamuoyuna İstanbul Büyükşehir Belediyesi üzerinden gündeme gelen metro yapımı gibi çeşitli projelerin kalkınma programına alınmaması, büyükşehir belediyesinin borçlanmasına onay verilmemesi gibi başkaca araçları da saymak olanaklıdır.

6306 sayılı Kanun'da 7 Kasım 2023'te yapılan değişiklikleri içeren 7471 Sayılı Afet Riskli Alanlara Dair Kanun kapsamında getirilen rezerv alan ilanı ile TOKİ ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı kent çeperlerinde tespit ettikleri rezerv alanları belediyelerin yerleşik imarlı alanları içerisinde de belirleyebilmekte ve bu alana dair planlama gibi yetkileri kendi uhdesine alarak yerelin yerine geçmektedir. Aynı kanunda getirilen Kentsel Dönüşüm Başkanlığı ve altında kurulan birimlerle Marmara bölgesinin dönüşümünün tümüyle yerel yönetim devre dışı tutularak Bakanlık eliyle gerçekleştirilmesi planlanmış gözükmektedir. Yerel seçim sonucu hangi yönde hareket edileceğini de belirleyecektir.

TEZAHÜRLER

Halihazırdaki kurumsal peyzaj ve mevzuat düzenlemelerinde hakim olan çok başlılık ve aşırı merkezileşme ve geniş keyfilik alanının genel olarak yerel yönetim kurumları aleyhine bir gelişme olduğu açıktır. Ayrıca, yerel iktidarın ele geçirilmesi ile 1984-2004 ve 2012 tarihli yasalar kapsamında büyükşehirlerin güçlendirilmesi için ortaya konulan mevzuat ve yönetim modelleri de yerel yönetim kademeleri arasında alt kademeler aleyhine sonuç yaratmıştır. Daha yerel ve yerinden olan yeti kaybetmiştir.

Merkezileşmenin ürettiği yeti kayıplarından biri, karar verme süreçlerine dairdir. Karar verme mekanizmasının merkeze taşınması ve merkeziyetçiliğin sunduğu standart hizmet ve politikalar, yerel yönetimlerin, toplulukların ve halkların ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaklaşması ve kendi yerel bağlamlarına uygun/esnek politikalar geliştirememesi ile sonuçlanmaktadır.

Beşiktaş, Üsküdar, Kadıköy gibi ilçelerin meydanlarını İBB'nin yapması, büyükşehir belediyelerinin kreş yapar hale gelmesi, büyükşehir belediyesinin 5393 ile belediyelere verilen görevleri de yapabilmesi ve zamanla ilçe belediyelerini ikame etmesi bu kapsamdaki uygulamalardandır. Bu türden uygulamalar, büyükşehir bürokrasisi ile ilçe belediyesi seçilmişleri ve seçilmiş organları arasında da güç/iktidar/gerilim üretmektedir. Büyükşehir belediyesinin ilçelere hizmet götürmesi, siyaseten iki kademe arasında bir güç çatışması üretmekte ve alt kademe belediyenin görevlerini büyükşehirden beklemeye başlamasına ve böylece yeti kaybına sebep olmaktadır. Toplamda bakıldığında da yaratılan etki bürokrasinin hakimiyeti, siyasetin zayıflamasıdır.

5216 sayılı Büyükşehir Yasası güçlü başkan-güçlü meclis yapılanması içerisinde büyükşehir belediye meclisini ana karar organı olarak belirlemiştir. Büyükşehir belediye meclisi ancak ayrıca seçilmemekte ve ilçe belediye meclis üyelerinden temsilcilerle şekillenmekte olup yerelin kaderini belirlemekte başat güç olmasına tekabül edecek bir yerel temsile sahip olmaması bir yeti kaybı olarak ele alınmalıdır.

6360 sayılı Yasa ile, şehir yönetimlerinin yetki ve görev alanlarının tüm şehre genişletilmesi, gezegensel kentleşmenin bir sonucu olarak kent-kır ilişkisinin değişmesi bakımından yeniden tanımlanma ihtiyacına cevap oluşturmasına rağmen, tüzel kişiliği haiz bir yerinden yönetim kurumu olan köy muhtarlığının kaldırıldığı, hizmetlere erişimde mesafeye dair sıkıntılar yaşandığı, köylerin imar ve ruhsat denklemi içinde yapılaşma tehdidi altına girdiği de unutulmamalıdır.

Topluluklar üzerindeki tezahüründe ise belediyelerin yeti kaybının aynı zamanda toplulukların da yapabilir olmaktan çıkmasıyla, acil durumlarda tepki geliştirememesiyle, her şeyi merkezden beklemeye başlaması ve reflekslerini yitirmesiyle sonuçlandığı görülmektedir. Bu kapsamda yeti kaybı sadece yerel yönetimler için değil topluluklar ve kolektif kabiliyetler bakımından da yaşanmaktadır.

Bu sonuçlar yerel yönetimlere yetki ve görev paylaşımı yapan tüm düzenlemelerde "yerel"e atfedilen anlamlar çerçevesinden değerlendirildiğinde; yerel yönetimlerin doğal olarak yerel topluluklara en yakın yerler ve demokratik gelişmenin kuluçkaları olarak fonksiyon göreceği, yerelin hizmet sunumunda verimlilik ve katılım ölçütleri

CamScanner ile tarandı

çerçevesinde en uygun ölçek olduğu konusunda "idealize edilmiş kabullerin" tam tersi yönde gidildiği ve bu cepheden de yerel yönetimler için "ontolojik" sonuçlar doğurduğu ifade edilebilir.

Yerel yönetimlerin ve toplulukların, kendi iyi yaşam tercihlerini sürdürebilmesi ve sorun çözme kabiliyetlerinin geliştirilmesi ancak demokratik, katılımcı, şeffaf, denetime açık ve de yerindenlik ilkesi etrafında şekillenen bir kurumsal peyzaj ve süreç tasarımıyla mümkündür. Önümüzdeki yerel seçim sonrası bu yönde ilerleyeceğimiz umuduyla...

KAYNAKÇA

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001), Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyon Raporu, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Sekizinci-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani-Yerel-Yonetimler-OIK-Raporu.pdf

Arıkboğa, Erbay (2017), Kontrolör Raporlarındaki Bulgular Yardımıyla Büyükşehir Sistemini Tartışmak, Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri Araştırması 2017, https://mimoza.marmara.edu.tr/~carikboga/yayin/B%C3%BCy%C3%BCksehir%20Arast%C4%B1rma.pdf

Balaban, Osman (2011), "İnşaat Sektörü Neyin Lokomotifi. İnşaat Ya Resullah," *Birikim* 270. s. 19-26.

Breach, A ve Bridgett, S. (2022), "Centralisation Nation: Britain's system of local government and its impact on the national economy", *Centre for Cities*, Eylül 2022.

Evans, P. B. (2002), "Collective capabilities, culture and Amartya Sen's development as freedom", *Studies in Comparative International Development*, 37(2), 54-60.

Giddens, Anthony. (1984), *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*, Polity Press.

Gürbüz, Cengiz (2019), "Demokrasi Açısından Türkiye'de Kayyum Uygulaması", *Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Kasım 2019 (1)/2, s. 36-52.

Kara, Fatma Esra (2022), "Karaköy ve Salıpazarı Limanı'nın Tüketim Odaklı Mekansal Dönüşümü: Galataport İstanbul", Bursa Uludağ Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimarlık Ana Bilim Dalı.

Kayasü, S.; Pınarcıoğlu, M.; Yaşar, S.S. ve Dere, S. (2003), *Yerel/Bölgesel Ekonomik Kalkınma ve Rekabet Gücünün Artırılması: Bölgesel Kalkınma Ajansları*, İstanbul: İTO Yayını, 148.

Koç, İsmail (2019), "Kentsel Dönüşüm Kapsamında Merkezi Yönetim - Yerel Yönetim İlişkileri", yüksek lisans tezi, T.C. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Küresel Yönetişim ve Siyaset Anabilim Dalı, https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/124101/yokAcikBilim_10307514.pdf?sequence=-1

Öktem, B. (2006), "Neo-Liberal Küreselleşmenin Kentlerde İnşası: AKP'nin Küresel Kent Söylemi ve İstanbul'un Kentsel Dönüşüm Projeleri", *Planlama*, sayı 36, s. 53-64.

Sen, A. (2000), *Development as freedom*, New York: Borzoi Books Inc. (Sen, A. (2004), *Özgürlükle Kalkınma*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları).

Türkün vd. (2014), *Mülk-Mahal-İnsan*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

CamScanner ile tarandı

Birikim

AYLIK SOSYALİST KÜLTÜR DERGİSİ

Yerel seçim ve yerelin yeti kaybı

- **FUNDA DÖRTKAŞ - TANIL BORA**
  Sunuş
- **KEMAL CAN**
  Tehlikenin farkında mısınız?
- **BETÜL DUMAN BAY - İKBAL POLAT**
  Yerel yönetimlerin yeti kaybı
- **ULAŞ TOL**
  Siyasetten kaçış
- **ULAŞ BAYRAKTAR**
  Seçmenlerin değil "adamların" başkanlarına karşı korkusuz şehirler
- **TANIL BORA - FUNDA DÖRTKAŞ**
  Ayşe Köse Badur ile söyleşi: Yerel yönetimlerin ekonomi politiği üzerine
- **İLKNUR ÜSTÜN - BAHAR YALÇIN**
  Kadın Koalisyonu'nun yerel yönetim izleme çalışması: Kadınların eşit hemşeriler olması için...
- **EMİNE UÇAK**
  Kadınlar, siyaset ve bitmeyen özür metaforu
- **TAYFUN KAHRAMAN**
  Yeni toplumcu belediyecilik: Tamam mı, devam mı?
- **HALİL NALÇAOĞLU**
  İstanbul seçimleri: Kader kavşağında karizma savaşı
- **BAHTİYAR MERMERTAŞ**
  Kayyım uygulamasının tarihselliği, rasyonalitesi, işleyişi, sonuçları: "Kente ayrı bir renk katmak"
- **TANIL BORA - FUNDA DÖRTKAŞ**
  Fındıklı Belediye Başkanı Ercüment Çervatoğlu ile söyleşi:"Müzakere ederek, el verip çalışarak cesaret kazanır ve iyiliğe ulaşırız"
- **İHSAN TENER**
  Saha notları: Belediyeler nasıl işl(em)iyor?
- **TANJU GÜNDÜZALP**
  Biz'in yereli, yerelin evrensele teması: Seçimlere mahalleden bakmak
- **MELİKE IŞIK DURMAZ**
  Araştırmacı Elise Massicard ile söyleşi: "Muhtar, devlete toplumu, topluma da devleti tercüme eder"
- **GÖRSEV ARGIN UZ**
  Marmara Belediyeler Birliği Genel Sekreteri M. Cemil Arslan ile söyleşi: "Türkiye'de yerelleşme-merkezileşme tartışması hiçbir şekilde sahici olarak yapılmadı"
- **SAVAŞ ZAFER ŞAHİN**
  Halkın kent yönetimine katılımda yetim çocuğu: Kent Konseyleri
- **EBRU TEKİN BİLBİL**
  Yerel yönetimlerin ahlaki sorumluluğu: Nexum'a karşı "sınır şartlarda" yaşamak
- **GÖZDE YILMAZ - ÇAĞDAŞ ÇILDIR**
  Kent arşivleri ile yüzleşmek ve kütüphanelerin dekolonizasyonu

Kitap eleştirisi

- **SAMİ ÖZBİL**
  Süleymaniye Günlükleri: *Sürekli şimdiki zaman*

ŞUBAT/MART 2024 • 100,00 TL

GEÇEN AYIN BİRİKİMİ

418 419

BIRIKIM 418-419 SUBA

9 771300 834190

ÖMER LAÇİNER *Vasatın egemenliği*

CamScanner ile tarandı